

Bříza tmavá

Betula obscura Kotula

Stupeň ohrožení: C3

POPIS

Bříza tmavá je strom až 25 m vysoký, typický tmavou červenohnědou až černou kůrou jdoucí do vrcholu koruny. Na bázi kmene se vytváří nápadná rozbrázděná kostičkovitá borka. Koruna je převislá, letorosty lysé, zpravidla pryskyřičnatě bradavčité. Pupeny vejcovité, na okraji s brvitými šupinami. Listy s čepelí kosočtverečně vejčitou až kosočtverečně kosníkovitou, 3-7 cm dlouhou, po obvodu dvakrát pilovitou, lysou. Zralé samičí jehnědy až 4,5 cm dlouhé. Podpůrné šupiny s bočními laloky širšími než střední, ten se třemi podélnými žilkami. Nažky s lemem až 2,5x širším než vlastní semeno, křídlatý lem přesahuje vrchol blizen. Vnitrodruhová variabilita taxonu *Betula obscura* se zcela prolíná s genetickou diverzitou druhu *B. pendula* (Bajer, Vašut 2010). Morfologicky velmi podobná druhu *Betula pendula* – často udávána pouze jako jeho varieta.

EKOLOGICKÉ NÁROKY

Shoduje se s ekologickými nároky břízy bělokoré. Druh se vyskytuje obvykle spolu s *B. pendula*, často se jedná o vtroušené exempláře ve většinových březových porostech. Nachází se na skalnatých hranách, okrajích porostů, ve skupinách náletové zeleně na bývalých loukách aj. Je to dřevina obvykle chladných poloh, přesto se v ČR nachází zejména na jižních a jv. expozicích (67 %) a v rozpětí nadmořských výšek 400-1150 m, v Beskydech od 435 do 720 m. Většina lokalit leží ve vyšších lesních vegetačních stupních. Vyskytuje se dosti zřídka, její přítomnost byla zaznamenána ve 2 svazech 2 tříd fytocenologického systému, přičemž asi polovina záznamů pochází ze třídy *Phragmito-Magnocaricetea*, ze svazu *Sparganio-Glycerion fluitantis*, a dále ze třídy *Quercu-fagetea*, svazu *Carpinion*. Druh byl zaznamenán v nelesních společenstvech.

ROZŠÍŘENÍ

V ČR byla nalezena dosud jen na severní Moravě a ve Slezsku, a to v suprakolinním až montánním stupni, např. v Moravskoslezských Beskydech, ve Slezské pahorkatině, Jesenickém podhůří, Moravské bráně, Javorníkách a v Hrubém Jeseníku. Je známa z území Polska, Slovenska, Ukrajiny, uvádí se i lokality ve Skandinávii. Areál není doposud dostatečně obeznán. Např. v CHKO Beskydy bylo nalezeno 22 lokalit. Je možné předpokládat výskyt i v jiných částech ČR. K tomuto druhu bývá někdy řazena i *B. atrata* Domin, popsaná z Českomoravské vrchoviny.

PŘÍČINY OHROŽENÍ

Opět se jedná o jednu z dendrologických zajímavostí našeho území. Vyskytuje se přirozeně jednotlivě, zřídka v menších a roztroušených, vzájemně izolovaných populacích, je tudíž citlivější k jakémukoliv ohrožení. Mezi hlavní příčiny snižování početnosti a mizení populací patří zejména její běžné křížení s *B. pendula*, postupně omezuje počet jedinců s černou kůrou. Rozmnožování nedostatečné – absence zmlazení, okus zvěří.

SEZNAM LITERATURY

GRULICH V., 2012. *Red List of vascular plants of the Czech Republic, 3rd edition*. Preslia 84: 631–645.

HOLUB J., 2000. *Černá listina vymizelých taxonů květeny České republiky a Slovenské republiky*. Preslia 72: 167–186.

HOLUB J. & PROCHÁZKA F. (2000): *Red list of vascular plants of the Czech Republic - 2000*. Preslia 72: 187–230.

HROUDA L., CHRTEK J. JUN., KAPLAN Z., KIRSCHNER J., KUBÁT K. & ŠTĚPÁNEK J. [eds.], 2002. *Klíč ke květeně České republiky*. Academia, Praha

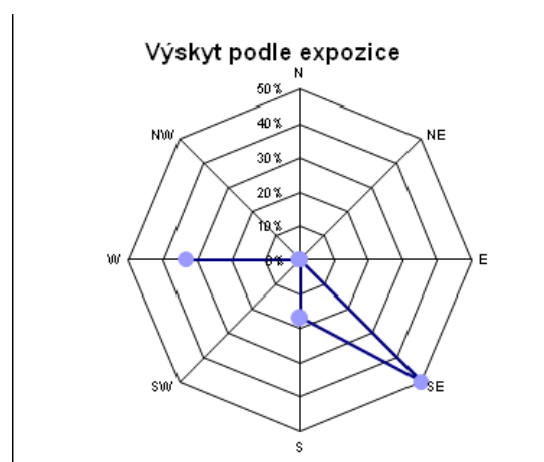
KŘÍŽ Z., 1990. *Betulaceae*. In: Květena České republiky, vol. 2, HEJNÝ S., SLAVÍK B. (eds.), Academia, Praha

MORAVEC J., 1988. *Přehled vyšších vegetačních jednotek*. In: Květena ČSR 1. HEJNÝ S., SLAVÍK B. (eds.). Academia, Praha, pp. 52–64.

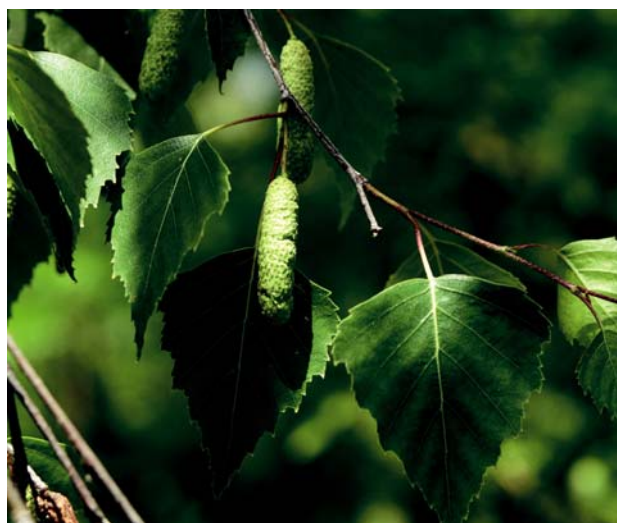
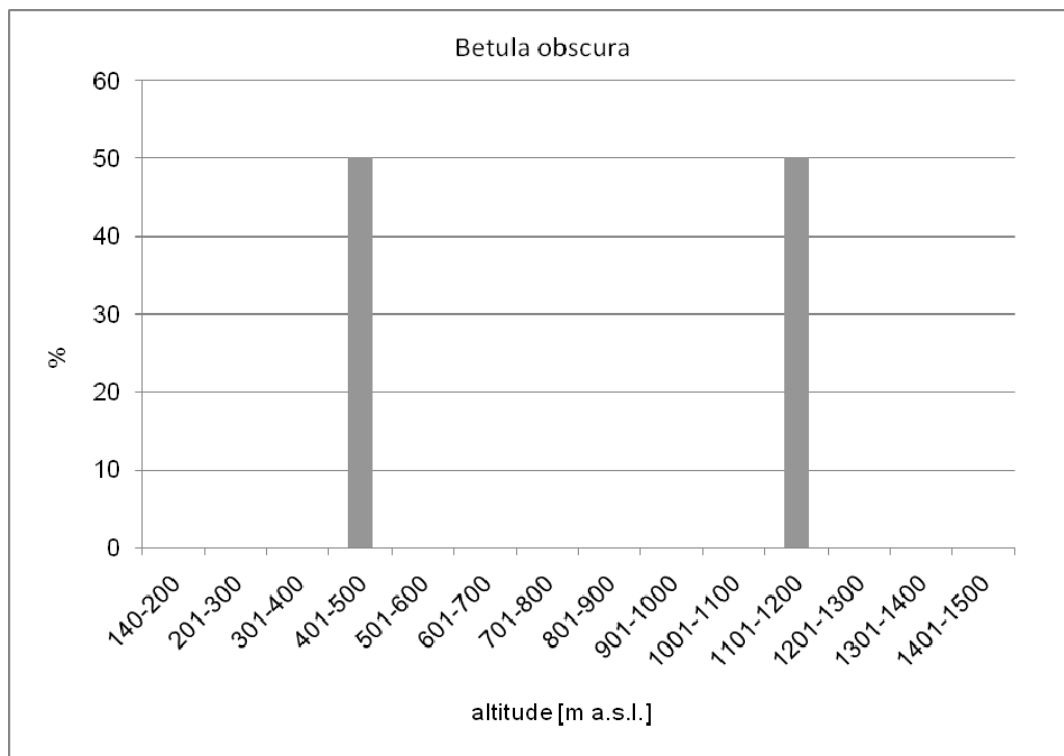
Procházka F. (ed.), 2001. *Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000)*. Příroda 18: 1–166.

SKALICKÝ V., 1998. *Fytogeografické členění ČSR*. In: Květena ČSR, 1. HEJNÝ S., SLAVÍK B. (eds.). Academia, Praha, pp. 103–121.

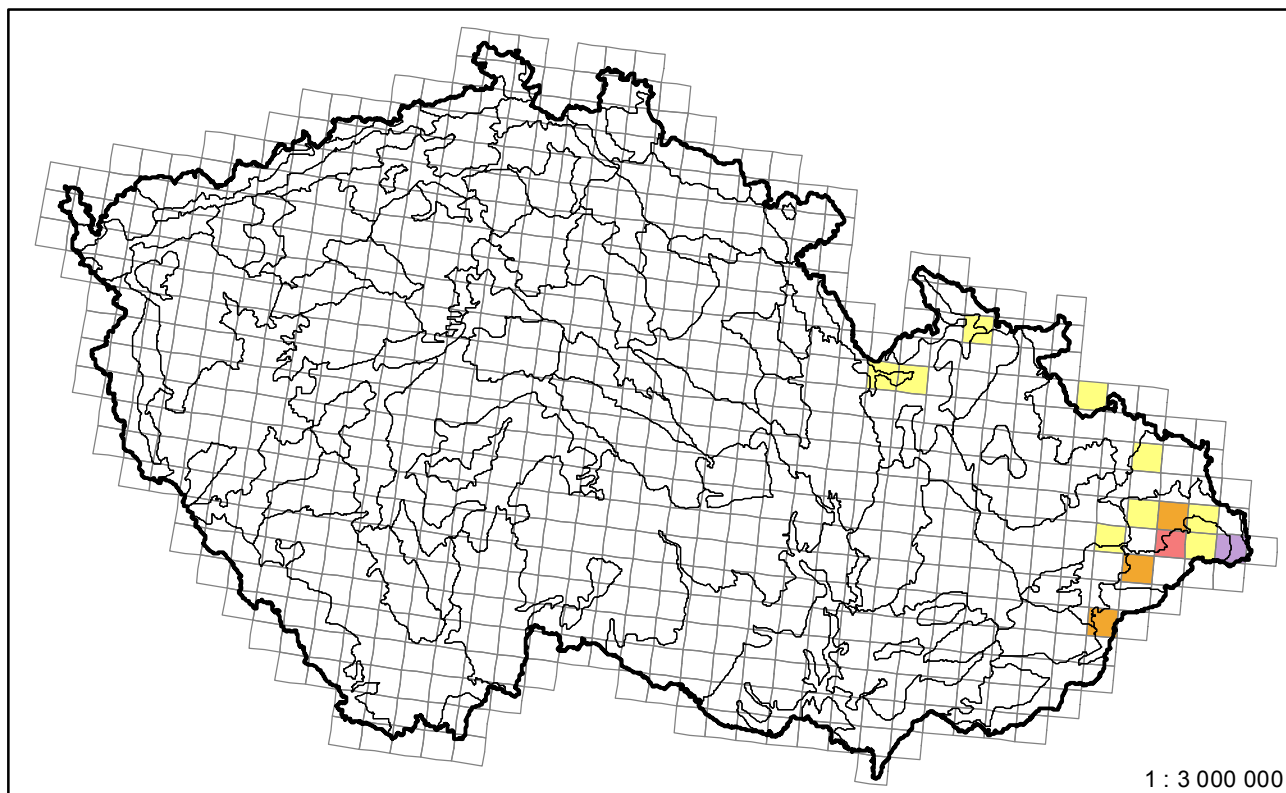
ÚRADNÍČEK L., MADĚRA P., TICHÁ S., KOBLÍŽEK J., 2010. *Woody plants of the Czech Republic*. Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, pp. 368.

Výskyt podle nadmořské výšky

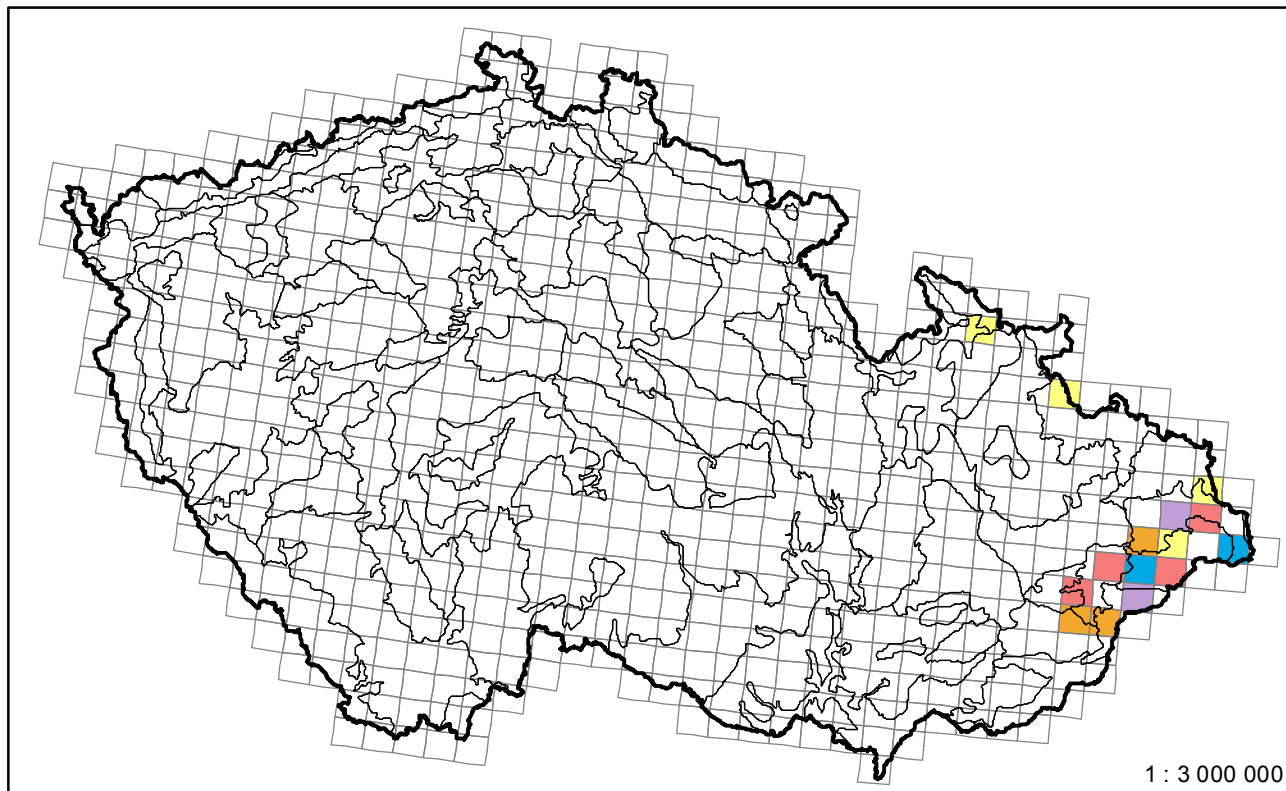

Výskyt do roku 2000

počet lokalit 1 2 3 5

Výskyt po roce 2001

počet lokalit 1 2 4 5 6 - 7